

Govor zamjenika predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, dr. Denisa Bećirovića na Središnjoj komemorativnoj akademiji u povodu obilježavanja Dana sjećanja na žrtve holokausta Sarajevo, 27. siječanj 2012. godine

" Dame i gospodo,
Poštovani gosti,

Sa osjećanjima dubokog poštovanja prema svim nevino stradalim, danas smo ovdje kako bismo se podsjetili na žrtve holokausta u Drugom svjetskom ratu. Generalna skupština Ujedinjenih naroda je, jednoglasno usvojenom Rezolucijom od 1. novembra 2005., označila 27. januar Međunarodnim danom sjećanja na žrtve holokausta. Prateći usvajanje Rezolucije, generalni sekretar Ujedinjenih naroda je, s pravom, ukazao na taj poseban dan kao "važan podsjetnik na univerzalno proučavanje holokausta, užasnog zla koje jednostavno ne može biti prepušteno prošlosti i zaboravu". Strahote Drugog svjetskog rata podstakle su formiranje Ujedinjenih naroda. Ljudska prava za sve, bez obzira na rasu, spol, jezik ili religiju, načelo je na kojem se temelji njihova Povelja.

Da li je to danas zaista tako?

Na ceremoniji u muzeju Yad Vashem, izraelskoj državnoj ustanovi smještenoj u Jerusalemu, koja istražuje te muzejskim i naučnim radom čuva sjećanje na holokaust, marta 2005. generalni sekretar Kofi Anan podsjetio je da je "svjetski značaj obilježavanja genocida - sistematskog ubistva šest miliona Jevreja i miliona drugih - također, bila podsticajna snaga *Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima*". S tim u vezi, generalni sekretar je, uz ostalo, rekao da "Ujedinjeni narodi imaju svetu obavezu da se bore protiv mržnje i netolerancije. Ujedinjeni narodi koji propuste priliku da budu na čelu borbe protiv antisemitizma i drugih oblika rasizma poriču svoju historiju i miniraju svoju budućnost".

Podsjetimo i na to da je jedan od prvih i danas u višestrukom smislu najvažnijih dokumenata novoformirane međunarodne zajednice, utjelovljene u Ujedinjenim narodima, upravo *Konvencija o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida*, koja spada u korpus najznačajnijih međunarodnopravnih dokumenata, u tekovine ljudske civilizacije, kao rezultat iskustva međunarodne zajednice proisteklog iz holokausta i genocida u Drugom svjetskom ratu, čiji je posebno značajni zagovornik bio Jevrej, poljski pravnik Raphael Lemkin, čija je skoro cijela porodica žrtva holokausta. Lemkinova želja bila je, uz ostalo, da uvjeri međunarodnu zajednicu u značaj čuvanja sjećanja na holokaust, kako se novi holokaust ne bi ponovio nijednom drugom narodu, obećanjem iskazanim famoznom sintagmom: "never again" (nikada više).

Holokaust je najsramočniji period ljudske prošlosti. Pojavi holokausta doprinijeli su rasizam u sprezi s vjerskom nesnošljivošću i dugom tradicijom antisemitizma. Holokaust je oživljen nacionalističkim strastima koje su se pojavile u Evropi u drugoj polovini 19. stoljeća. Dodatno je pogoršan teškim ekonomskim prilikama širom svijeta, neuspjehom Weimarske Republike i ravnodušnošću međunarodne zajednice. Holokaust je pospješen razvojem nacističke rasne i genocidne ideologije i politike, počevši od filozofske platforme, izložene u Hitlerovoj knjizi *Mein Kampf*, preko *Nürnberških zakona* koje je nametnula država i manipulatorske propagande nacističkog režima Adolfa Hitlera, pa sve do državne politike ubistava i istrebljenja.

Govoriti o holokaustu zadatak je svih nas koji participiramo u društvenom životu kako se zlo holokausta nikada i nikome više ne bi ponovilo.

“Iako sve žrtve nisu bili Jevreji, svi su Jevreji bili žrtve”, napisao je preživjeli svjedok holokausta Eli Wiesel. “Jevreji su bili određeni za istrebljenje isključivo zbog toga jer su rođeni kao Jevreji. Njihova sudbina nije bila zapečaćena stoga što su nešto učinili ili objavili ili stekli, već zbog toga što su bili sinovi i kćeri jevrejskog naroda. Kao takvi bili su osuđeni na smrt kolektivno i pojedinačno...”

O odnosu savezničkih sila prema holokaustu, njegovim počiniocima i njegovim žrtvama, postoji niz različitih gledišta koja, uglavnom kritički, u suštini ocjenjuju da bi u slučaju da su saveznici na holokaust reagirali blagovremeno, njegove razmjere i posljedice, a naročito broj žrtava, mogle biti znatno manje. Odnos saveznika i neutralnih država opisuje nekoliko kategorija: neznanje, nespремnost, nevoljnost ili neodlučnost u svojoj reakciji.

Zapadne sile, međusobno nesložne i pod utjecajem reakcionarnih krugova, nisu zaustavile nacističku agresiju u samom njenom početku. To je pokazao i Minhenski sporazum, kojim su zapadne sile 29. septembra 1938. prinudile Čehoslovačku da Njemačkoj ustupi Sudetsku oblast.

Holokaust je iza sebe ostavio trajne posljedice. On je bio i ostao arhetipski transformativni događaj u historiji zapadne civilizacije koji je donio ono što nijedan genocidni događaj prije njega nikada nije - gnusne zločine masovnog uništenja ljudskih života, zahvaljujući jedinstvenosti ideologije i politike ubistava.

Nacistički zločini imali su kolektivni karakter i kolektivno djelovanje. Istrebljenje Jevreja i Roma, masakriranje civila i ratnih zarobljenika, te progon političkih protivnika, ogromnih razmjera, ukazuju, tvrdi Antonio Kasseze, da je riječ o politici “koju su poslušno slijedili najviši nacistički krugovi, a provodio cjelokupan vojni i birokratski aparat. Zločini koji su činjeni po uputstvima nacističkih vođa pripadali su ‘kolektivnom zločinačkom sistemu’”. Historijska je istina da je nacističko uništavanje i

istrebljenje Jevreja nesumnjivo bio planski, organizirani, ciljani, najsistematičniji genocid izvršen u historiji ljudske civilizacije.

U posljednje vrijeme sve više smo, nažalost, svjedoci pojave negiranja holokausta u Drugom svjetskom ratu i genocida u zaštićenoj zoni Ujedinjenih naroda Srebrenici, jula 1995. godine. Nosioi tog negiranja su različiti i raznovrsni, kako pojedinci, tako i grupe, razna udruženja, ustanove i drugi. Mi ih identificiramo kao nedobronamjerne, tendenciozne i kontraproduktivne, s mogućim i veoma teškim, dugoročnim implikacijama po žrtve genocida i uopće istraživanje genocida i drugih oblika zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava.

Sve žrtve genocida obavezuju nas da, u ime budućnosti čovječanstva i najviših ljudskih i društvenih vrijednosti, sloboda i prava, civilizacijskih i kulturnih tekovina i dobara, ne dozvolimo, odnosno osujetimo sve namjere i pokušaje kojima se zločin genocida nagrađuje, a žrtva i dalje kažnjava. Sadašnje i buduće generacije iz svih dosadašnjih zločina genocida moraju konačno, u interesu budućnosti savremenog čovječanstva i civilizacije, izvući historijsku pouku o potrebi jačanja, razvijanja i ujedinjavanja svih antifašističkih snaga, bez obzira na nacionalnu, etničku, rasnu, vjersku, ideološku ili političku pripadnost.

U vezi sa zločinom genocida i ratnim zločinima, neophodno je što prije u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine usvojiti dva zakona: Zakon o zabrani i kažnjavanju djelovanja neofašističkih organizacija i Zakon o zabrani i kažnjavanju poricanja holokausta, genocida i zločina protiv čovječnosti.

U borbi za pravnu državu i poštivanje ljudskih prava svih građana i naroda posebno važnu ulogu imaju Sud i Tužilaštvo Bosne i Hercegovine. Ustavni sud Bosne i Hercegovine je 28.09.2001. godine odlučno stao na stanovište da su Zakon o Sudu Bosne i Hercegovine i Zakon o Tužilaštvu Bosne i Hercegovine u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, što znači da je organizacija i funkcioniranje pravosuđa i u nadležnosti države Bosne i Hercegovine. Međutim, formiranje Suda Bosne i Hercegovine ne može biti opravdanje za neformiranje Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine. Stoga je i ovaj skup prilika da snažno pokrenemo inicijativu za formiranje Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine, čija bi osnovna funkcija bila da, kao najviši sud, osigura jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana, odnosno on bi primarno trebao imati apelacionu i kasacionu nadležnost. Ustavni osnov za formiranje Vrhovnog suda je isti kao i za Sud Bosne i Hercegovine.

Podsjećanje na holokaust ima historijsku važnost za cijelo čovječanstvo. Sjećanje na univerzalne lekcije holokausta, odnosno najmasovnijeg genocida u 20. stoljeću, tog zločina koji je čovječanstvu nanio ogromne ljudske i materijalne žrtve, ne može biti prepušteno prošlosti i zaboravu. Obaveza je istraživača, kako to piše nobelovac Eli Vizel, da govore u ime žrtava, podsjećaju na njihove patnje i suze i potiskuju strah od zaborava.

Zločin genocida zasluđuje posebnu osudu i zgrađavanje. Njegovi planeri, naredbodavci i izvršioi identificiraju i određuju čitave grupe ljudi za istrebljenje. "Oni koji smišljaju i realiziraju genocid teđe da liše čovječanstvo raznolikog bogatstva koje mu daju nacionalnost, rase, etničke grupe i vjere, to je zločin protiv cijelog čovječanstva, a ne samo grupe koja je na meti uništenja." Stoga je sveti zadatak svih progresivnih snaga, a posebno istraživača, da naučno istražuju genocid i druge oblike zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, na čemu se temelji istina i maksimalno sužava prostor za sve aktuelne i potencijalne falsifikate, manipulacije i laži." (kraj)